

Afdækning af litteracitet

.....
Tekst- og opgavesamling B

Romani Kelderach

.....

Til elever, der læser og skriver på
romani kelderach som stærkeste sprog

Introduktion

Denne tekst- og opgavesamling anvendes sammen med samtaleark, Spor B.

Tekst- og opgavesamlingen indeholder **tre tekster**:

- Tekst 1: Løven og ræven
- Tekst 2: Skorpionen – et spindeldyr med brod
- Tekst 3: Søvn

Materialet til hver tekst består af **tre dele**:

1. Selve teksten
2. Elevens svarark med spørgsmål til teksten
3. Rettevejledning til tekstens spørgsmål.

Information om **valg af tekst** til eleven finder du i **samtaleark B**.

Anvendelse af tekst- og opgavesamling

Print tekst, elevens svarark og rettevejledning enkelt-sidet og i farver. Giv eleven teksten og elevens svarark og hav selv rettevejledningen liggende foran dig, mens eleven læser teksten og løser opgaverne, så du løbende kan notere elevens svar.

Giv gerne tolken kopier af tekster og elevens svarark, både på dansk og på elevens sprog.

Instruktionerne til, hvordan du gennemfører opgaverne i forbindelse med teksterne, finder du i samtalearket til Spor B.

Skriv elevens svar på opgaverne i dette materiale. Vær opmærksom på, at svarfelterne, f.eks. "Ja" og "Nej", kommer i en anden rækkefølge på elevens svarark, hvis der er tale om et sprog med læseretning fra højre til venstre.

Om oversættelserne

I nogle tilfælde bruges forskellige variationer af det samme sprogs skriftsprog i forskellige lande eller i forskellige

dele af et land. Hvis der findes et officielt standardskriftsprog, er dette anvendt i oversættelserne af de tre tekster.

Tekst 1: "Løven og ræven"**O Lejono thaj e lisiča**

O lejono bešelas ande pesko akopo.

Kotse bešelas vi djes thaj vi riat.

Ferdi ašunelas o manuš lestar sar vačilas činosa.

– Eta nasvailo, denas pe gindo le žigenji thaj pelalenge mila.

Linepe te žan andre ande lejonosko akopo thaj line pesa čino: podarki.

Numa e lisiča či gelas andre.

O lejono pušla kovle golososa:

– Soste či aves tu, muro vortako? Sa le kaver sas katse.

– Lavas te avav, phenda e lisiča, numa dikhlem le pasura le punrenge thaj darailem. Sa le pasuri žan andre ande čo akopo numa či jekh paso či anklel avri. Anda kudo mai mišto bešav mange avri.

Billede: I-K. Eriksson.

Tekst: K. Aronsson & S. Ottosson, Min läsebok. 1993. Bearbejdet.

Tekst 1: "Løven og ræven" - Elevens svarark**Pušimata pa "O lejono thaj e lisiča"**

De atveto Jo vai Na pe kadala pušimata pa ramomos.

Jo Na

1. Sas o lejono ando akopo antrego vriama?
2. Gelas e lisiča ka lejono?
3. Da e lisiča podarki le lejonos?
4. O lejono xala sa le kavre žigenjen?

Kadala pušimata šai des atveto divanosa.

5. Daštis tu čire vorbentsa skurto te splikis pa soste žalas o ramomos?
6. Gindis tu ke o lejono sas nasvalo? Šai phenes sar des tu gindo?
7. E lisiča sas mai godjaver katar le kaver žigenji? Šai phenes sar tu gindis pa kado?
8. Gindis ke šai sičol o manuš variso katar kadia paramiči? Šai phenes sar tu gindis pa kado?

Tekst 1: "Løven og ræven" - Rettevejledning

Teksttype: Skønlitterær, fortællende tekst (fabel).

Billedet kan fremme fortolkningen af den implicite information i teksten. For at forstå historien, må læseren være i stand til at læse mellem linjerne. Fablens morale udtrykkes ikke i teksten.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Var løven i sin grotte hele tiden?	X		☐	☐
2	På linjerne	Gik ræven ind til løven?		X	☐	☐
3	Mellem linjerne	Gav ræven løven gaver?		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Havde løven ædt de andre dyr?	X		☐	☐

Kommentarer:

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbne spørgsmål

Formålet med de åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

Spørgsmålene stilles og besvares mundtligt.

6. (Mellem linjerne) Tror du, at løven var syg? Hvordan kom du frem til det?

Kommentarer:

7. (Mellem linjerne) Var ræven klogere end de andre dyr? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

8. Tror du, man kan lære noget af den her fortælling? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål bag linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod"

Skorpiono – Pinženo kanresa

Naj laši idéa te žas thaj te thos le naja ande činore gropi ande ziduri vaj maškar bar ande tate gora. Vi trubul o manuš te činol peske papučiči te si ke či mai phiradan le jekh vriama. Kam manaj nange. Le skorpionuri nai lenge drago vedaria numa bešen thaj garadjon ande gropi thaj kaver tuniariko thana kana si djes. Le skorpionuri trajin ande tate thema pe antrego phuv, numa retko si te dikhel len o manuš.

Pusaven thaj mudaren

Le skorpionuri šai aven čačes votrojime, makar ke but anda lende naj martiake amenge le manušenge. Von le maškar jekh thaj biš centimeturi de lungo depende če rasa si, numa savoren si len jekh votrojime kanro ande pori. Kana jekh skorpiono trubul te mudarel, atunči bandjarel peski pori opral pa zeja, thaj pusavel thaj inkerel peske vunžentsa. Jekh skorpiono kai daral del kolo sigo kaste te šai avel lesko kanro la poriake karing peske dušmaja.

O Skorpiono lel pe pala bare pinženura thaj kaver gindakura la račako. Von žan angle thaj azban peske vunžentsa, astarel jekh žiganja thaj mudarela peske votrojime kanresa.

Fotografi: Wikimedia Commons.
Tekst: K. Åström, Boken om världen. 2001.

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Elevens svarark**Pušimata pa "Skorpiono"****De atveto Jo vaj Na pe kadala divanuria.**

Jo Na

1. O skorpiono kamel tuniariko
2. Daštin *sa* le skorpionuri te mudaren manušen?
3. Le skorpionuria sa jekh barimos si len?
4. Astarel o skorpiono le ženem peske vunžentsa?

Kadala pušimata šai des atveto divanosa.

5. Šai tu čire vorbentsa skurto te phenes pa soste žal o ramomos?
6. Ando ramomos pa skorpiono ramol ke o manuš trubul te činol peske papučiči. Sostar gindis tu ke trubul kado? Šai phenes sar tu gindis pa kado?

Tekst 2: "Skorpionen - et spindelyr med brod" - Rettevejledning

Teksttype: Beskrivende faktatekst.

Billedet kan skabe en vis forforståelse. Informationen i teksten er primært udtrykt eksplicit, men det kræver, at elever læser mellem linjerne for at kunne besvare de åbne spørgsmål. Teksten indeholder nogle emnespecifikke ord.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Kan skorpioner lide mørke?	X		☐	☐
2	På linjerne	Kan alle skorpioner slå mennesker ihjel?		X	☐	☐
3	På linjerne	Er alle skorpionarter lige store?		X	☐	☐
4	På linjerne	Fanger skorpionen sit bytte med klørne?	X		☐	☐

Kommentarer:

Spørgsmålene 5-6 stilles og besvares mundtligt.

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbent spørgsmål

Formålet med det åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

6. (Mellem linjerne) I teksten om skorpionen står der, at man bør ryste sine sko. Hvorfor tror du, at man bør gøre det? Kan du fortælle, hvorfor du tror det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 3: "Søvn"

Lindri

Svako jekh trubul te sovel, manuš thaj vi žigenji. Sostar? Či le sciencistoria či žanen o atveto. Vaj so kerdjolpe kana sovas. Numa ke trubul te sovas – naj divano pa kudo. Bi lindrako šai meras.

E lindri si jekh hodina. Makar ke či žanes so kerdjol kruglom tutar. Šai phenes ke či haliare tutar kana soves. Numa na kadia profundo ta či biris te uštes.

Lindrakirata

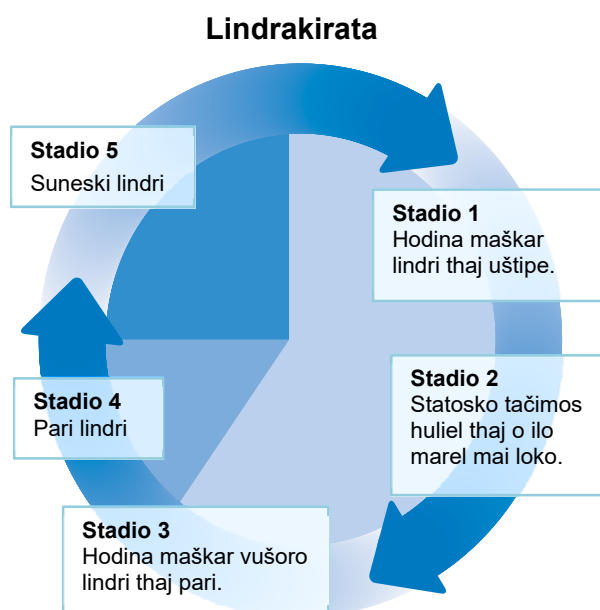
E lindri kerdjol sar ande jekh rata kai si pašti 90 minutsi lungu. Svako lindraki rata sila panž stadiuri skeri, dikh o diagrammo pa lindraki rata.

Suneski lindri thaj pari lindri

E panžto bušol suneski lindri. Atunči miškinpe le jakha sigo thaj atunči si kai dikhas sune. E suneski lindri si vušoro, kamel te phenel ke či sovas kadia profundo. Le suneski lindri avel palpale svako 90:e minuto thaj žjal angle pašti štar kotora anda amari lindri. Jekh kaver stadio si e pari lindri. Atunči si kai avel o stato pe peste thaj mai vušoro amenge te sičuvav neve djeli. Tela e pari lindri zuriavol o žanglipe kaste te astardjol amenge ande memoria mai vušoro.

Garaves lindri

Te san uštado defial pozno jekh djes vušoro si te gindis ke akana trubusa te soves duvares kadia but e kaver riat. Numa naj kadia. O stato korkoro žanel te avel pe peste kana xasarel lindri. Kana sutan pra čira les pale nevi zor kana soves mai profundo.

Tekst 3: "Søvn" - Elevens svarark

Pušimata pa "Lindri"

Savo divano si o mai malado kai ramolpe pa lindri ande kado ramomos?

Ker jekh trušul ando kvadro Jo vai Na.

Jo Na

1. Le sciencistoria žanen sostar trubul le manušen lindri.
2. Tela suneski lindri sovel o manus vušoro.
3. Ame sune dikhas mai but tela vriama la račaki.
4. Mai vušoro si te uštaven tu mai anġlal sar le suneski lindri sar pala e suneski lindri.

Ža angle ando divano thaj ker jekh trušul ka divano kai tu gindis ke si vorta. Voja tuke ferdi jekh trušul te keres.

5. Te sutan pra čira jekh vaj duj rača...
 - A Trubus te soves duvares kadia mai but e kaver riat.
 - B Daštil o stato korkoro te lel peske zor te sovela mai profundo e kaver riat.
 - C Musai o manuš te žal te sovel mai sigo e kaver riat te lel pale e zor kai xasarda.

Pe kadala pušimata des atveto divanosa.

6. Daštis tu čire vorbentsa skurto te phenes pa soste žal o ramomos?

Tekst 3: "Søvn" - Rettevejledning

Teksttype: Forklarende faktatekst.

Diagrammet viser søvncyklussens forløb og fordelingen mellem de forskellige søvnstadier. Teksten indeholder flere emnespecifikke ord. Teksten kan forstås uden diagrammet, men spørgsmål 3 og 4 kræver, at eleven kan læse diagrammet og drage en konklusion på baggrund af informationen.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Forskere ved, hvorfor mennesker har brug for søvn		X	☐	☐
2	På linjerne	Under drømmesøvnen sover man overfladisk	X		☐	☐
3	På linjerne	Vi drømmer størstedelen af natten		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Det er lettere at blive vækket før drømmesøvnen end efter drømmesøvnen		X	☐	☐
5	På linjerne	Hvis man har sovet for lidt en eller to nætter...				
		A. har man brug for at sove dobbelt så meget den næste nat, for at indhente søvnen.				☐
		B. kan kroppen kompensere for det ved at sove dybere den næste nat.		X		☐
		C. må man gå i seng ekstra tidligt den næste aften, for at indhente den tabte søvn.				☐

Kommentarer:

Genfortælling

Spørgsmål 6 stilles og besvares mundtligt.

6. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning: